

HOZZÁSZÓLÁS A "TARTALOMJEGYZÉK-FORDÍTÁST"

CIMŰ CIKKHEZ

A "Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója" 1956. 4. számában Weisz József fenti címmel közölt javaslatához az alábbi megjegyzéseket fűzöm:

Maga az ötlet nem új, évek óta szó van róla, csak eddig senki sem vállalta, még sokkal szűkebb keretek között /csak a szovjet folyóiratokra vonatkozóan/ sem. Ez a szóbajövő szervek /elsősorban az OMK/ jelenlegi szervezete és anyagi lehetőségei mellett érthető is. Pedig Weisz kartársnak igaza van, hogy a tartalomjegyzék-fordítás a gyors-tájékoztató legfontosabb része, sőt állítom, hogy az ideális, teljes dokumentálás megvalósításához vezető első lépés. Magyarországon bármely szakterületen jelenleg folyó dokumentálás ui. rendkívül tökéletlen, mert válogatásos módszerrel történik, amelyben akaratlanul is mindig érvényesül a válogató, vagy válogatók egyéni szakképzettsége, érdeklődési köre, ízlése stb. Ennél a módszernél elkerülhetetlen, hogy egyes szakterületek teljesen feldolgozatlanok maradjanak, vagy csak igen hézagosan kerüljenek feltárássra. Az ország anyagi lehetőségei aligha engednek meg olyan központi szerv fenntartását, amely minden szakterületen teljes dokumentációt nyújthatna. Ha erre lehetőség nyílt volna, akkor már eddig is megvalósult volna legalább a teljes tartalomjegyzék-fordítás. A világon mintegy 18 ezer különféle szakfolyóirat létezik. Egy tartalomjegyzék elkészítésére 1 órát számítva - ami nem túlzottan laza norma - havi 18 ezer munkaórát kellene a teljes anyag feldolgozására fordítani.

Olyan szervezet felállítása, amely ezt az óriási munkát központilag el tudná végezni, nem is szólva a szakmai és nyelvi nehézségekről, csak bürokráciába fulladhat. Erre, sokkal szűkebb keretei és minden igyekezete ellenére, sajnos, példa az OMK, amely tisztán bürokratikus okoknál fogva pl. olyan fordításokat, amelyeknek tiszta munkaideje 7 nap /eny nyit kap rá a fordító/, a megrendeléstől számított 6-8 hét múlva tud csak a megrendelőnek átadni. Már pedig a tartalomjegyzék-fordítás létjogosultságának alapja az, ha gyorsan,

mint Weisz kartárs igen helyesen megállapítja, legfeljebb néhány nappal a folyóirat beérkezése után már az érdekeltek kezében van. Ez központi szervvel, véleményem szerint, ma és a közeljövőben keresztülvihetetlen. A teljes dokumentálás e kezdeti fokának megközelítése sokkal valószínűbb megfelelő decentralizálással. Persze, Weisz kartársnak ismét igaza van abban, hogy külön dokumentációs szerveket csak a nagyobb vállalatok és intézmények tarthatnak fenn, a kisebbek, legalább is eddig, ki voltak zárva. Ezen természetesen könnyű segíteni. Egy-egy szakterületen belül egy-egy ilyen nagyobb vállalat vagy intézmény köré kell csoportosítani a kisebbeket és a nagy intézmény dokumentációs részlege lássa el azokat is megfelelő dokumentációs anyaggal. Ezt mi az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetemen lényegében már megvalósítottuk, mert dokumentációs csoportunk az egyetemi tanszékeken kívül több külső szervnek is rendszeresen megküldi tartalomjegyzék-is-mertetéseit.

A központi tartalomjegyzék-fordításnak más hátrányai is vannak. A tartalomjegyzék pl. nálunk egyben fordításigénylési célokra is szolgál. Az egyes címek előre be vannak számozva rajta, ugyanezek a számok szerepelnek a vonatkozó folyóiratok megfelelő cikkei mellett is, ez a fordítás katalógus száma stb. Másutt valószínűleg más módszerrel dolgoznak. Olyan országos rendszer bevezetése, amely minden szerv helyi feltételeinek megfelel, hosszadalmas és nem sok eredménnyel kecsegtető munka volna, hiszen még az ETO-t sem alkalmazzák egységesen.

Ami Weisz kartársnak a tartalomjegyzék-fordítás formájára vonatkozó javaslatait illeti, meg kell jegyezmem, hogy a szöveghű fordítás elfogadhatatlan, mert a címek gyakran semmitmondóak, sőt félrevezetőek. Mi gyakorlati tapasztalatok alapján a tartalmi címfordítás mellett döntöttünk, amelynél a cím szinte rövid referátumnak nevezhető. Ebből az érdeklődő szakember kétséggel megállapíthatja, hogy a vonatkozó cikk érdeklő-e vagy sem. Az ezen tulmenő javaslatok /2. és 3./ tényleg már már a Figyelőszolgálattal azonosíthatók, annak minden hibájával /a többi között lassúságával/.

Véleményem szerint, a tartalomjegyzék-fordítást mindenképpen és minél tökéletesebb formában meg kell valósítani. Ennek lehetőségét azonban nem a központosításban, hanem a decentralizált együttműködésben látom. A központi szerv fenntartási költségénél lényegesen kevesebb eszközzel, lényegesen gyorsabb és jobb hatásfoku, kisebb dokumentációs részlegeket lehet fenntartani, amelyek kevésbé bürokratikusak, jobban alkalmazkodnak a helyi igényeknek, még abban az esetben is, ha azonos szakterület több különálló szervét látják el.